

Nástroje interpretace II

Postmodernismus

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Nová digitální média a postmodernismus
- Postmodernismus: genealogie pojmu
- Postmoderní diskurz
- „Jazyk postmoderní architektury“
- 3 podoby postmodernismu
- Postmoderní filozofie
- Postmoderní věda
- Postmoderní stroj

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Nová digitální média a postmodernismus:(od 60. let 20. stol.)
  - Post-industriální společnost
  - Post-moderní doba
  - Post-modernismus
  - Post-humanismus

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Postmodernismus: genealogie pojmu:

1. užití slova „postmodernismus“: Federico de Onís: *Antología de la española e hispanoamericana*. 1934.

1. užití slova „postmodernismus“ v současném smyslu: Arnold Toynbee: *Study of History*. 1947.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Postmoderní diskurz:**

Sociologie:

- **Amitai Etzioni: postmoderna: 1968**
- **Daniel Bell: postindustriální společnost: 1973**

Literární věda: architektura: výtvarné umění: ostatní sféry umění...

Postmodernismus: 60.- 70. léta: napojení na kontrakulturní hnutí

: 80.léta: mainstream: zrod postmoderní doby (J.-F. Lyotard: „eklektický“ nebo „brakový“ postmodernismus)

Nová digitální média jako média postmodernismu

- „*Jazyk postmoderní architektury*“:
Charles Jencks (1975)
- Zrození postmoderny: 15. července 1972,
- 15:32, St. Louis, Missouri
- – demolice domů v obytné čtvrti Pruitt-Igoe.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- J.-F Lyotard: 3 podoby postmodernismu:
  - 1. Postmodernismus vs. modernismus v architektuře: „Nejvíce současné (tj. postmoderní) je dvojité kódování, užívání ironie, nejasnosti a protikladu.“ (Ch. Jencks)

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **J.-F Lyotard: 3 podoby postmodernismu:**

- **1. Postmodernismus vs. modernismus v architektuře:** „Nejvíce současné (tj. postmoderní) je dvojité kódování, užívání ironie, nejasnosti a protikladu.“ (Ch. Jencks)
- **2. Postmodernismus: otázka stylu:** postmoderní není opakováním moderního, ale jeho analýzou, anamnézou...(J.-F. Lyotard)
- **3. Postmodernismus ve filozofii:** Jean-Francois Lyotard: *La condition postmoderne*, 1979.
Postmodernismus jako reakce na selhání moderního projektu emancipace lidstva:

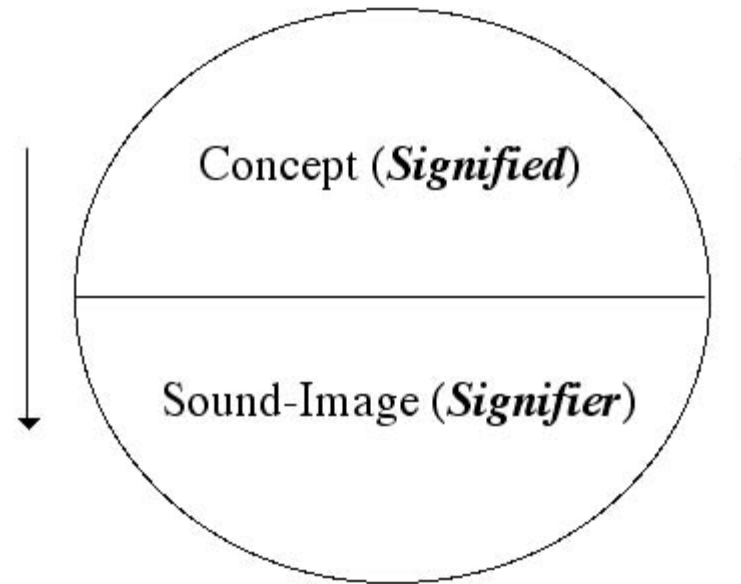
„Když věci v krajní míře zjednodušíme, je za ‘postmoderní’ pokládána nedůvěřivost vůči meta-narativním příběhům.“

(Lyotard, J.-F.: *O postmodernismu*, 1993, s. 97)

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Postmoderní filosofie: od strukturalismu k post-strukturalismu:
Ferdinand de Saussure (1857-1913), Kurs obecné lingvistiky

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Postmoderní filosofie: od strukturalismu k post-strukturalismu:

Poststrukturalismus:

„Post-strukturalisté se přiklánějí k super-strukturalistickým filosofickým tvrzením v pohledu na super-struktury a staví se proti tradičnímu pohledu na objektivitu a pravdu. S touto destrukcí objektivitu a pravdy se vědecké poznání stává méně dostupné než literární nebo politické, detailní analýzy pozorování a názorné grafy opouštějí ve prospěch okamžitých záblesků paradoxních zjištění.“

Harland, R. *Superstrukturalism*. London-New York, 1987, s. 36.

Jacques Derrida, Julia Kristeva, Roland Barthes, Gilles Deleuze, Félix Guattari, Michel Foucault, Jean Baudrillard.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Postmoderní věda:**

„Pohyb směřuje od jedné jediné pravdy a od světa, který se chápe jako hotový a daný, k obnově mnohosti různých správných a dokonce konfliktních verzí a světů.“ Goodman, N.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Literatura:**

- Appignanesi, R.: *Postmodernismus : pro začátečníky*. Brno : Ando Publishing, 1996.
- Hauer, T.: *S/krze postmoderní teorie*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 200.
- Landow, G.P. Hypertext a kritická teorie. In: *Hypertext 2.0: The Convergence of Contemporary Critical Theory and Technology (Parallax: Revisions of Culture and Society)*, Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1997.
- Lyotard, J.-F.: *O postmodernismu*. Praha 1993.
- Welsch, W.: *Postmoderna, pluralita jako etická a politická hodnota*. Praha 1993.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Post-moderní stroj:**

*„Postmoderní stroje jsou kombinací silných a šikovných strojů. (...) Jsou to stroje, ve vztahu ke kterým se původní představa o jednoduchém vztahu uživatele k užívanému mění v **mnohem komplexnější vztah více nebo méně zprostředkované závislosti**. Už dnes nás stroje živí. Postupně se za nás začínají rozhodovat. S budoucími stroji budeme žít ve více méně rovnocenném vztahu. **Formulování postojů k této situaci je zdrojem protiřečení navozujících pocit postmoderní situace.**“*

(KELEMEN, Jozef. 1998. *Postmoderní stroj*, s. 21)

- **4 linie vývoje „post-moderního stroje“ a „post-moderní situace“ člověk-stroj:**

- a) Technizace inteligence
- b) Technizace životního prostředí
- c) Kyborgizace těla
- d) Technizace emotivity

Spolu se zvyšováním inteligence strojů se stává definice člověka jako bytosti rozumné stále méně dostačující.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Paradoxní existence postmoderního stroje:**
- A) Kód, výpočetní procesy vs. kybernetické paradigma.
- B) Věda vs. umění.
- C) Racionální vs. iracionální.
- D) Konvenční vs. revoluční.
- E) Dominantní ideologie kyberprostoru (individualismus a boj za občanská práva) vs. kontinentální postmoderní myšlení (technologie jako predátorský svůdce a smrtelný virus).

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Paradoxní existence postmoderního stroje:**
  - A) Kód, výpočetní procesy vs. kybernetické paradigma.
  - B) Věda vs. umění.
  - C) Racionální vs. iracionální.
  - D) Konvenční vs. revoluční.
  - E) Dominantní ideologie kyberprostoru (individualismus a boj za občanská práva) vs. kontinentální postmoderní myšlení (technologie jako predátorský svůdce a smrtelný virus).
- **Post-humanismus/post-člověk:**
  - F) Kyborg vs. dekonstrukce subjektu.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Posthumanismus/post-člověk a kybernetické paradigma:
- **Kybernetika**: N. Wiener *Kybernetika aneb Řízení a sdělování u organismů a strojů*. 1948.
- Kyborg (kybernetický organismus): „osoba, jejíž fyzická odolnost nebo dovednost je strojem nebo jinými vnějšími prostředky, které upravují fungování těla rozšířená za normální lidská omezení: integrovaný systém člověk-stroj.“ (OED)
  - **Kyborg jako figura debaty o subjektu v technologickém postmoderním světě** (D. Harraway, 1990).
  - **Kyborg jako evolučně vyšší forma života, vede k představě, že přirozené lidské tělo je nadbytečné, překonané** (např. Stelarc, jeho texty a dílo).

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Posthumanismus/post-člověk:**
- **Moderní vs. postmoderní subjekt:**
- Autonomní „já“, které myslí, mluví, jedná, pociťuje atd.: „Vše je skrze člověka a pro člověka“ vs. dekonstrukce subjektu: subjekt je vnímán jako sociální konstrukt, jako výsledek systému konvencí.

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Posthumanismus/post-člověk:
- Genealogie posthumanismu:
  - Leslie Fiedler: *The New Mutants*, 1964.
- <http://www.texaschapbookpress.com/newmutants01.htm>
  - Michel Foucault: *Slova a věci. Archeologie humanitních věd*, 1973.
- „Archeologie myšlení naznačuje, že člověk je nedávným vynálezem. A že se blíží ke svému konci. Pokud tato uspořádání musí jednou zaniknout,(...), pokud je jednou nějaká událost, kterou zatím nanejvýš tušíme jako možnou, ale její formu a příslib neznáme, rozvrátí, jako bylo na konci 16.století rozvráceno klasické myšlení – **potom se můžeme bez obav vsadit, že člověk se vytratí jako tvář z písku na břehu moře.**“(s. 392)
  - Ihab Hassan: *Prometheus as Performer: Notes Toward an Indefinition of Post-Humanist Culture*. (International Symposium on Post-Modern Performance, November 17-20, 1976, Wisconsin, Milwaukee, USA)
- <http://www4.uwm.edu/c21/archivepage/timeline/1970s/76filmsymposium/pmodperf.html>

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Posthumanismus/post-člověk:**

Dekonstrukce subjektu a kybernetické pojetí organismu:

- „Všechno je stroj, částí spojenou s druhou částí, spojenou s třetí částí atd. Každý stroj je spojen s kontinuálním materiálním tokem (hylé)“
- „Toužící stroje mohou fungovat uvnitř rozdílných oblastí (ústa-stroj může fungovat jako mluvicí stroj, snídající stroj, foukající stroj, sající stroj atd), ale nikdy ne současně. (...) Toužící stroje zahrnují pouze heterogenní, nezávislé části, které pracují pouze tehdy, jestliže se přemísťují, svým stálým přemísťováním.“ (Deleuze, G. – Guattari, F.: Anti-Oedipus. Kapitalismus a schizofrenie I, 1972)
- **Tělo bez orgánů (popisované jako toužící stroj) uniká sociální artikulaci, disciplíně, znakovému podmanění, subjektivizaci (být společenským organismem).**

Nová digitální média jako média postmodernismu

- Posthumanismus/post-člověk:

Dekonstrukce subjektu a kybernetické pojetí organismu:

- **Katherine N. Haylesová:** *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature and Informatics*, 1999.(závěrečná kapitola, od s. 283 dále):
- Kybernetické pojetí organismus a pohled na lidský organismus „očima“ evoluční biologie.
- Paradigma ***presence/absence*** nahradilo paradigma ***pattern/randomness***.
- **Posthumanismus: emergence** (místo teleologie), **reflexivní epistemologie** (místo objektivismu), **distribuovaná kognice** (místo autonomní vůle), **ztělesnění** (místo těla jako podpůrného systému mysli), **partnerství mezi lidmi a inteligentními stroji** (místo liberálního humanistického subjektu předurčeného vládnout a ovládat přírodu).

Nová digitální média jako média postmodernismu

- **Post-humanismus:**
- „*Living beings do not belong to a uniquely organic domain anymore. Our bodies are now made of machines, images and information: We are becoming cultural bodies.*” Olliver Dyens
- **Literatura:**
- Hayles, Katherine N.: *How We Became Posthuman. Virtual Bodies in cybernetics, Literature, and Informatics*. Chicago - London: The University of Chicago Press, 1999 (Prologue – xi a dále, Conclusion: What Does It Mean to Be Posthuman? – 283 a dále).
- Dixon, Steve: *Digital Performance. A History of New Media in Theatre, Dance, Performance Art, And Installation*. MIT Press, 2007 (The Posthuman Body and Mind, s. 149 – 154).
- Lister, M. et al.: *New Media: A Critical Introduction*. 2003, Hesla: Kyborg, kybernetika.
- + odkazy v prezentaci.